

Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

ТАЄМИНИ БУТТЯ ВАЛЕРІЯ БОЙЧЕНКА

Миколаїв - 2021

3.2.11. Ворошилова В. Валерій Бойченко. «Три зошита». Вибрані статті та поезії.....	224
---	-----

3.3. Шуляр В. Компетентнісно-діяльнісні завдання/задачі в системі читацької діяльності школярів.....231

3.3.1. Гич Г. Методичні поради до розробки компетентнісно-орієнтованих завдань до уроків за творами Валерія Бойченка.....	236
3.3.2. Лукьяненко Д. Вивчення регіональних текстів на уроці літератури шляхом імплементації компетентностей інфомедійної грамотності та практик соціально-емоційного та етичного навчання (за текстами Валерія Бойченка).....	242
3.3.3. Діордіца Д. Завдання для реалізації мовленнєвої та соціокультурної змістових ліній на уроках української мови (за творчістю В. П. Бойченка).....	246
3.3.4. Кузнєцова А. Методична мозаїка до вивчення творчості Валерія Бойченка на уроках української мови.....	253

3.4. Шуляр В. Літературно-мистецьке середовище компетентного учня-читача як єдність урочної й позакласної діяльності.....257

3.4.1. Лашко І. Усний журнал «До краю рідного я доторкнув душею». Проблеми екології у творчості Валерія Бойченка.....	269
3.4.2. Одарченко С. Чумацький шлях і борозна поета. Бібліокреатив (за творчістю Валерія Бойченка).....	276
3.4.3. Жуковець З. Спільне засідання мовно-літературного клубу «Дивосвіт» Снігурівської гімназії імені Т. Г. Шевченка та Снігурівської районної бібліотеки імені Валерія Бойченка..	279

Шуляр В. Із любов'ю до краян-літераторів і слова Валерія Бойченка.....290

6. Бойченко В. П. Світлі ріки : лірика / В. П. Бойченко. – К. : Рад. письменник, 1984. – 134 с.

7. Бойченко В. П. Доброта : поезії / В. П. Бойченко. – Одеса : Маяк, 1987. – 127 с.

8. Бойченко В. П. Правий берег : лірика / В. П. Бойченко. – К. : Дніпро, 1991. – 256 с.

9. Бойченко В. П. Птахи над полум'ям : поезії / В. П. Бойченко. – К. : Рад. письменник, 1989. – 108 с.

10. Бойченко В. П. Який широкий світ!: вірші / В. П. Бойченко. – Одеса : Маяк, 1989. – 40 с.

11. Борискіна С. С. Творчі завдання краєзнавчої тематики – джерело формування духовно багаті творчої особистості. – Миколаїв, 2017.

Методична мозаїка до вивчення творчості Валерія Бойченка на уроках української мови

*Анастасія Кузнецова, старший викладач
кафедри теорії й методики мовно-
літературної та художньо-естетичної
освіти Миколаївського обласного
інституту післядипломної педагогічної
освіти*

Під *методичною мозаїкою* розуміємо мобільну систему вправ і завдань за однією навчальною темою, що можуть бути використані як окремо, так і в різних кількісних комбінаціях, а в умілих руках учителя-майстра – утворити цілісну картину продуктивної інтеграції літератури і мови. Методична мозаїка є гнучкою, тому залежно від теми, мети, завдань, типу уроку, вікової категорії здобувачів освіти й особистих дидактичних уподобань педагог може довільно рухати її складові – аналітичні, конструктивні й творчі вправи та завдання.

В основу запропонованої авторської методичної мозаїки покладено текст однієї поезії Валерія Бойченка – відомого письменника, публіциста, перекладача, краєзнавця, педагога і громадського діяча, чий твори гідно представляють Миколаївщину на літературній карті України.

Зважаючи на зміст вибраної поезії – «Слова правічні» – і порушені проблеми, радимо використати розробку в 10 класі під час узагальнення і систематизації знань про дієслово і його форми [3], хоча цю ж тему вивчають і в 7 класі [2].

○ **Вибіркова робота.**

Прочитайте виразно поезію Валерія Бойченка «Слова правічні»:

Поля засніжені – мов музика наспівна,

*При стежці, що упала на ріллю,
Слова іскрились, виведені рівно
Тонкою гілочкою: Я ТЕБЕ ЛЮБЛЮ.
Закрижаніле віття на калині
Подзванювало в тиші спроквола,
І ледь помітна у снігу стежина
Мене мовчазно через гать вела.
А рідний світ по небокрай довкола
Здіймався вежами посивілих тополь,
Що в кожній з них чиясь зоріла доля –
Уздовж доріг без ліку людських доль.
Щасливий той, хто в цім краю почався!
Вклонившись калиновому гіллу,
Це він правічним словом розписався
В снігах довічних: Я ТЕБЕ ЛЮБЛЮ. [1]*

Визначте кількість дієслів у тексті твору:

А) 9;   Б) 10;   В) 12;   Г) 13;   Д) 14.

Обґрунтуйте свою думку. Яких помилок можна припуститися під час виконання завдання?

Заповніть таблицю прикладами різних форм дієслова, виписавши їх із поезії.

Готова таблиця має такий вигляд:

<i>Інфінітив</i>	<i>Особове дієслово</i>	<i>Дієприкметник</i>	<i>Дієприслівник</i>	<i>Безособове дієслово</i>
–	Упала, іскрились, люблю, подзванювало, вела, здіймався, зоріла, почався, розписався	Засніжені, виведені, закрижаніле, посивілих	Вклонившись	–

○ **«Мовна лабораторія».**

Чи всі дієслівні форми є у вірші?

Які автор не представив? Спробуйте доповнити «пропущені» форми, зважаючи на лейтмотив поезії.

Поміркуйте, чи можна назвати дієслова на -ся в тексті твору Валерія Бойченка безособовими? Аргументуйте й проілюструйте свою відповідь.

Дієслова якого часу переважають у вірші?

Яке смислове навантаження вони несуть?

Яке дієслово використане у формі теперішнього часу? Випадково?

Доведіть свою думку, використовуючи текст поезії.

○ **Моделювання (робота в парах).**

Утворіть усі можливі форми дієслова люблю.

Варіант виконання:

Інфінітив – любити; особове дієслово – любимо; дієприкметник – люблячий, залюблений; дієприслівник – люблячи, полюбивши).

Позначте морфеми в утворених дієслівних формах.

Яке чергування відбувається? У межах якої морфеми? (б // бл у корені слів)

Які слова є змінними? Назвіть їхні закінчення.

Утворіть усі можливі способові форми дієслова любити.

Варіант виконання:

Дійсний – любив, люблю, любитиму; умовний – любив би; наказовий – люби, любімо, любіть).

Моделювання форми якого способу викликало складнощі? Чому?

Якої помилки можна припуститися? (граматичної кальки давайте любити).

Складіть текст допису в соціальну мережу на екологічну тему, використовуючи дієслова наказового способу І особи множини, зокрема любімо, ведімо, почнімо.

○ **«Лабораторія уважних» (робота в групах).**

Об'єднайте самостійно в групи за назвами форм дієслова.

Порівняйте запропоновані пари співзвучних слів (за текстом вірша Валерія Бойченка). Визначте, які з них є прикметниками, які дієприкметниками. Доведіть свою думку.

Засніжений – сніговий

Наспівна – наспівана

Закрижанілий – крижаний

Помітний – помічений

Посивілий – сивий

Щасливий – ошасливлений.

Сформулюйте правила розрізнення паронімічних прикметників і дієприкметників. Презентуйте їх у формі будь-якої візуалізації.

○ **Трансформація.**

Назвіть одиничні дієприкметники в поезії Валерія Бойченка.

Чи є в тексті дієприкметникові звороти? Як їх визначити?

Випишіть із тексту твору речення з дієприкметниками.

Доповніть (поширте) їх так, щоб вони стали ускладненими дієприкметниковими зворотами. Наприклад:

Поля засніжені – мов музика наспівна...

Поля, засніжені ранньою зимою, – мов музика наспівна...

Прокоментуйте розділові знаки в реченнях із дієприкметниковими зворотами. Від чого вони залежать?

Трансформації за варіантами:

І в. – випишіть речення з відокремленим дієприкметниковим

зворотом, перебудуйте його на речення з НЕвідокремленим зворотом.

II в. – випишіть речення з НЕвідокремленим дієприкметниковим зворотом, перебудуйте його на речення з відокремленим зворотом.

○ **Різнорівневі завдання.**

I рівень (3 б.) – випишіть із тексту поезії Валерія Бойченка «Слова правічні» всі дієприкметники.

II рівень (3 б.) – визначте їхні граматичні категорії.

III рівень (3 б.) – виконайте морфемний розбір трьох дієприкметників.

IV рівень (3 б.) – складіть свої речення з кожним дієприкметником. Зробіть повний синтаксичний розбір одного речення (на вибір).

○ **«Нарощення» (робота в мікрогрупах).**

Виконайте нарощення мовних одиниць за алгоритмом:

Дієслово – дієприслівник – дієприслівниковий зворот – просте речення, ускладнене дієприслівниковим зворотом.

Дієслова (за текстом поезії): співати, упасти, вести, здійматися, зорити, іскритися, любити, починатися.

Наприклад.

Починати

Починаючи

Починаючи читати українських авторів

Починаючи читати українських авторів, ми захоплюємося літературою.

Випишіть із вірша Валерія Бойченка речення з дієприслівниковим зворотом.

Позначте частиномовну приналежність кожного слова.

Виконайте морфологічний розбір дієприслівника.

○ **Творче завдання #мова_кольорова.**

Прочитайте виразно всю поезію.

Чи можна її зобразити в кольорах? Яких саме? Аргументуйте.

Що визначає ваш вибір?

Які слова в тексті асоціюються з кольорами?

«Розфарбуйте» першу строфу поетичного твору, за бажанням – увесь вірш.

Приклад виконання 1:

Поля засніжені – мов музика наспівна,
При стежці, що упала на ріллю,
Слова іскрились, виведені рівно
Тонкою гілочкою: Я ТЕБЕ ЛЮБЛЮ [1].

(Білий, блакитний
чорний
оранжевий
червоний)

Приклад виконання 2:

*Поля засніжені – мов музика наспівна,
При стежці, що упала на ріллю,
Слова іскрились, виведені рівно
Тонкою гілочкою: Я ТЕБЕ ЛЮБЛЮ [1].*

Зобразить (опишіть, намалюйте) емоції, викликані прочитанням цього вірша.

Отже, методична мозаїка за творчістю Валерія Бойченка сприяє не тільки розвитку предметних компетентностей здобувачів освіти, а й вихованню гармонійної, усебічно розвиненої особистості, здатної заглибитися в красу мистецтва взагалі й поетичного слова зокрема.

Використана література:

1. Бойченко В. Слова правічні В. Бойченко // Літературний Николаев. Літературно-художественный інтернет-журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litnik.org/index.php/poeziya/valerij-bojchenko-2>.

2. Українська мова 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів (за новим Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти): для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/exHRLiD>.

3. Українська мова 10–11 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень стандарту (зі змінами, затвердженими наказом МОН від 14.07.2016 № 826): для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/DvvO4p4>.

Літературно-мистецьке середовище компетентного учня-читача як єдність урочної й позакласної діяльності

*Василь Шуляр, д.пед.н., доцент, професор
кафедри теорії й методики мовно-літе-
ратурної та художньо-естетичної осві-
ти, директор Миколаївського обласного
інституту післядипломної педагогічної
освіти, заслужений учитель України*

Одним із ключових механізмів формування літературної компетентності школярів є етап поєднання філологічних знань із їх власним досвідом у ситуації суб'єктної позиції під час позакласної освітньо-мистецької діяльності культурологічного спрямування. Власне таке спрямування посилить цілий ряд змістових ліній літературної освіти школярів, про які йшла мова вище.